

УДК 331.101.262:330.3

Седіков Д.В.¹¹ доц. Одеського національного технологічного університету

СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРУ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ РЕЗИЛЬЄНТНОСТІ

Забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу визначається ефективністю реалізації його багатовимірної місії, інтегруючи соціально-економічні та екологічні складові. Послідовне впровадження стратегій сталого розвитку мінімізує негативні екологічні наслідки, підвищує якість життя населення, стимулює соціальний прогрес, економічний добробут та конкурентоспроможність підприємств. Важливим науково-практичним завданням є досягнення гармонійної взаємодії ключових елементів сталого розвитку агропродовольчої сфери.

Сталий розвиток аграрного сектору спрямовується на вирішення багатогранних проблем шляхом розробки та застосування механізмів, що забезпечують екологічно орієнтовані, соціально справедливі та економічно ефективні системи ведення сільського господарства, передбачаючи інтеграцію екологічних, економічних і соціальних вимірів у єдину модель управління розвитком. Одним із ключових завдань є зменшення антропогенного навантаження на довкілля за одночасного нарощування продуктивності виробництва, потребуючи широкого впровадження практик відповідального використання природних ресурсів, збереження родючості ґрунтів, раціонального водо- та енергоспоживання, скорочення відходів, підтримання біорізноманіття та адаптації до змін клімату [1]. У цьому контексті стале агровиробництво повинно сприяти підвищенню рівня добробуту, зростанню доходів на душу населення, зниженню масштабів бідності та безробіття.

Повномасштабна війна суттєво трансформувала умови функціонування аграрного сектору, створивши багатовимірні виклики для його сталого розвитку. Руйнування виробничої та транспортної інфраструктури, мінування сільськогосподарських земель, скорочення посівних площ та ускладнений доступ до зовнішніх ринків зумовили значні економічні втрати. Порушення логістичних ланцюгів і блокада морських портів призвели до зниження експортних можливостей, що негативно вплинуло на валютні надходження та інвестиційну привабливість сектору.

З екологічної точки зору, війна спричинила масштабні забруднення ґрунтів, водних ресурсів та атмосферного повітря, що ускладнює реалізацію стратегій раціонального природокористування. Паралельно загострилися соціальні проблеми, зростання рівня безробіття у сільських громадах, внутрішня міграція населення, поглиблення бідності. Разом із тим, ці

виклики актуалізують потребу у переосмисленні підходів до сталого розвитку агросфери, орієнтуючи її на підвищення стійкості та адаптивності: впровадження інноваційних технологій, спрямованих на збереження та відновлення природних ресурсів; розвиток локальних і регіональних ланцюгів доданої вартості для зменшення залежності від глобальних ринків; посилення ролі цифровізації у сфері управління виробництвом та логістикою; формування нових механізмів підтримки сільських громад у відновленні соціально-економічної інфраструктури.

Сталий розвиток агропромислового комплексу в сучасних умовах глобалізації та посилення екологічних викликів безпосередньо залежить від масштабного впровадження екоінновацій, які забезпечують підвищення ефективності виробничих процесів за умови мінімізації їх негативного впливу на екосистеми. Екоінновації виступають не лише як механізм екологізації агровиробництва, а й як стратегічний фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств у міжнародному економічному середовищі. Вони створюють передумови для оптимізації використання природних ресурсів, зниження виробничих витрат, а також сприяють розширенню ринків збуту продукції, сертифікованої за міжнародними екологічними стандартами [2].

У період післявоєнного відновлення стратегічна модернізація аграрної галузі виступає ключовим чинником підвищення ефективності виробництва та забезпечення продовольчої безпеки держави. Інтеграція інноваційних технологій, від цифровізації сільськогосподарських процесів та впровадження систем точного землеробства до використання біотехнологій і сучасних агрономічних практик, дозволяє не лише збільшити продуктивність, але й оптимізувати використання ресурсів, зменшити екологічний вплив та сприяти відновленню соціально-економічної інфраструктури сільських територій, що є важливою передумовою для прискореного економічного зростання [3].

Ефективна інноваційна трансформація аграрного сектору неможлива без комплексного подолання структурних, технологічних та організаційних бар'єрів. До ключових заходів належать формування стабільного та прозорого інституційного середовища, запровадження цільових фінансових механізмів підтримки інноваційних проєктів, модернізація системи аграрної освіти та науково-дослідної інфраструктури, а також впровадження сучасних практик ризик-менеджменту, що включають оцінку й управління технологічними, фінансовими, кліматичними та ринковими ризиками [4].

Особливе значення у забезпеченні сталого розвитку галузі має прогнозування ризиків та адаптивне управління ними. Наприклад, застосування систем аналітики даних та моделей прогнозування врожайності дозволяє своєчасно реагувати на зміну кліматичних умов і ринкових

коливань. Крім того, використання страхових інструментів, фінансових деривативів та інноваційних підходів до логістики й зберігання продукції зменшує потенційні втрати та підвищує економічну стійкість агровиробників.

На сучасному етапі ключовими завданнями є розробка та впровадження комплексних державних політик, спрямованих на підтримку екоінновацій, що передбачають систему фінансових стимулів, субсидій, податкових пільг, а також розвиток інфраструктури, необхідної для інтеграції передових екологічних технологій у виробничі процеси. Важливим компонентом формування ефективної екоінноваційної екосистеми є активізація інвестиційної діяльності у науково-дослідні та дослідно-конструкторські проекти, спрямовані на створення інноваційних рішень, адаптованих до специфіки агропромислового сектору [5].

Стратегічне партнерство між науковими установами, промисловими підприємствами та державними органами забезпечує безперервний процес генерації та впровадження високотехнологічних рішень. Одним із критичних аспектів є формування механізмів трансляції наукових досягнень у виробничу практику, що дозволяє скоротити часові витрати на імплементацію інновацій та максимізувати їхній внесок у забезпечення економічної ефективності та екологічної стійкості агробізнесу. Таким чином, поєднання інноваційних технологій із системним управлінням ризиками створює умови для формування адаптивного та стійкого аграрного сектора, здатного ефективно функціонувати в умовах післявоєнного відновлення та забезпечувати довгостроковий сталий розвиток економіки України

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Chaikina A., Musiienko Y. Проблеми та перспективи впровадження екологічних інновацій на аграрному підприємстві. Науковий журнал «Економіка і регіон». 2022. Том 3(86). С. 46-50. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2022.3\(86\).2646](https://doi.org/10.26906/EiR.2022.3(86).2646).
2. Айсель І. гизи Н., Зайченко М. Екологічні інновації: підтримка сталого розвитку процесів, продуктів та послуг. Економіка та суспільство. 2022. № 46. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-37>.
3. Солошенко Р. М. Напрями відновлення аграрного сектору України у післявоєнний період. Право та державне управління. 2023. № 2. С. 533–541. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.2.78>
4. Tomashuk I. V., Tomashuk Ir. O. Enterprise development strategy: innovation and internal flexibility. Colloquiumjournal. 2021. № 3 (90). Vol. 4. P. 51-66. DOI: <https://doi.org/10.24412/2520-2480-2021-390-50-64>
5. Павленко О. С. Сталий розвиток агробізнесу в концепції зеленої економіки. Підприємництво і торгівля. 2023. № (39). С. 118-123. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2023-39-14>.